

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

(найменування центрального органу виконавчої влади у сфері освіти і науки)

Національний університет «Запорізька політехніка»

(повне найменування закладу вищої освіти)

Кафедра Економічної теорії та підприємництва

(назва кафедри, яка відповідає за дисципліну)

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан факультету
економіки та управління
Владислав КОРОЛЬКОВ

« 30 » 08 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 16 МІКРОЕКОНОМІКА

(код і назва навчальної дисципліни)

спеціальність:

075 «Маркетинг»

(код і назва спеціальності)

освітня програма (спеціалізація): Маркетинг

(назва спеціалізації)

Факультет

економіки та управління

(назва факультету)

мова навчання: державна

2023 рік

Робоча програма «Мікроекономіка» для студентів
(назва навчальної дисципліни)

спеціальності 075 «Маркетинг»,

освітня програма (спеціалізація) «Маркетинг»
(назва спеціалізації)

«05» червня 2023 року 19 с.

Розробники: Олена ГУБАРЬ, доцент кафедри економічної теорії та підприємництва, к.екон.н.

(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри економічної теорії та підприємництва

Протокол від «05» червня 2023 року № 11

Т.в.о.завідувача кафедри економічної теорії та підприємництва
(найменування кафедри)

«05» червня 2023 року

(підпис)

(Тетяна КРИГУЛЬСЬКА)
(прізвище та ініціали)

Робоча програма погоджена з випускаючою кафедрою «Маркетингу та логістики»

Протокол № 11 від «27» червня 2023 року

Завідувач кафедри «Маркетингу
та логістики» д-р. екон. н., проф.

(підпис)

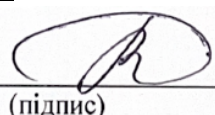
(Владислава ЛИФАР)
(прізвище та ініціали)

Схвалено науково-методичною комісією факультету економіки та управління
(найменування факультету)

Протокол від «30» серпня 2023 року № 43

«30» серпня 2023 року

Голова

(підпис)

(Владислав КОРОЛЬКОВ)
(прізвище та ініціали)

Узгоджено групою забезпечення освітньої програми*

«29» серпня 2023 року

Керівник групи

(підпис)

(Юлія СОКОЛОВА)

(прізвище та ініціали)

*Якщо дисципліна викладається невідпусковою кафедрою

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 5	Галузь знань: <u>07 Управління та адміністрування</u> (шифр і назва галузі знань)	Нормативна	
Модулів – 2	Спеціальність 075 «Маркетинг» (шифр і назва спеціальності)	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 4		1-й	1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин – 150		2-й	2-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента - 6	Освітній ступінь: бакалавр	Лекції	
		30 год.	6 год.
		Практичні, семінарські	
		30 год.	6 год.
		Лабораторні	
		- год.	- год.
		Самостійна робота	
		120 год.	138 год.
Індивідуальні завдання: – год.			
Вид контролю: іспит			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

- для денної форми навчання – 40% до 60%;
- для заочної форми навчання – 18% до 82%.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мікроекономіка є базовою дисципліною, що формує професійний світогляд майбутніх фахівців у сфері маркетингу. Вона досліджує поведінку економічних суб'єктів, включаючи підприємства, споживачів і ринкові структури, що сприяє глибокому розумінню економічних процесів, необхідних для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Засвоєння мікроекономічних принципів дозволяє аналізувати ринкові ситуації, оцінювати фактори попиту та пропозиції, а також розробляти ефективні маркетингові стратегії. Знання мікроекономіки сприяє раціональному використанню ресурсів підприємства та прийняттю оптимальних рішень у динамічних ринкових умовах.

Опанування концепцій конкуренції, ціноутворення та ринкових стратегій є ключовим для адаптації до сучасного бізнес-середовища та розробки дієвих маркетингових рішень.

Мета вивчення навчальної дисципліни «Мікроекономіка» полягає у розкритті принципів функціонування окремих господарських суб'єктів через надання студентам необхідних знань та аналітичних інструментів для прийняття ефективних маркетингових рішень та адаптації до змін в сучасному бізнес-середовищі.

Завдання:

- знати теоретичні основи функціонування суб'єктів ринку в умовах обмеженості ресурсів в різних ринкових структурах;
- розвинути техніку ринкового економічного мислення;
- навчити використовувати теоретичний інструментарій мікроекономіки у дослідженні та прогнозуванні економічної поведінки суб'єктів господарювання;
- навчити самостійно виконувати техніко-економічні розрахунки, пов'язані з обґрунтуванням раціональної поведінки суб'єктів мікросистеми.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен отримати:

інтегральну компетентність: Здатність вирішувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері маркетингової діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування відповідних теорій та методів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

загальні компетентності:

ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК6. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК7. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК13. Здатність працювати в міжнародному контексті.

фахові компетентності:

СК3. Здатність використовувати теоретичні положення маркетингу для інтерпретації та прогнозування явищ і процесів у маркетинговому середовищі.

СК4. Здатність проваджувати маркетингову діяльність на основі розуміння сутності та змісту теорії маркетингу і функціональних зв'язків між її складовими.

СК5. Здатність коректно застосовувати методи, прийоми та інструменти маркетингу.

СК6. Здатність проводити маркетингові дослідження у різних сферах маркетингової діяльності.

СК7. Здатність визначати вплив функціональних областей маркетингу на результати господарської діяльності ринкових суб'єктів.

СК14. Здатність пропонувати вдосконалення щодо функцій маркетингової діяльності.

очікувані програмні результати навчання:

ПР3. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань у сфері маркетингу.

ПР5. Виявляти й аналізувати ключові характеристики маркетингових систем різного рівня, а також особливості поведінки їх суб'єктів.

ПРН	ЗК	СК
3	2, 6, 7, 13	3, 4, 5, 7, 14
5	3, 7	4, 6, 7

Міждисциплінарні зв'язки:

Викладання навчальної дисципліни «Мікроекономіка» ґрунтується на попередньому вивченні здобувачами вищої освіти дисциплін «Політекономія», «Вища математика для економістів». Вивчення дисципліни в майбутньому знадобиться для опанування дисциплін «Макроекономіка», «Регіональна економіка», «Економіка підприємства», «Планування та організація підприємницької діяльності», «Економіко-математичні моделі в економіці», «Маркетингове ціноутворення».

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1

Змістовий модуль 1.

Теорія поведінки споживача

Тема 1. Предмет і метод мікроекономіки

Мікроекономіка як складова частина економічної теорії. Проблема обмеженості ресурсів і необхідність вибору. Альтернативні витрати та альтернативна вартість. Предмет мікроекономіки. Суб'єкти та об'єкти економічних відносин на мікрорівні. Сучасний інструментарій мікроекономічного аналізу. Взаємозв'язок мікроекономіки з іншими дисциплінами.

Тема 2. Теорія граничної корисності й поведінка споживача

Корисність в економічній теорії: поняття, проблеми виміру. Потреби, їх види, структура. Функція корисності. Сукупна та гранична корисність: вимірювання та графічне зображення. Постулати теорії споживчого вибору. Визначення ціни товару на основі граничної корисності. Сукупна та гранична корисність. Закон спадної граничної корисності. Перший та другий закони Госсена. Оптимальне споживання одного блага. Гранична корисність та крива попиту. Бюджетні обмеження і можливості споживання. Правило максимізації корисності. Рівновага споживача з кардиналістських позицій. Фактор часу і споживчий вибір.

Тема 3. Ординалістська теорія поведінки споживача

Криві байдужості, їх властивості. Гранична норма заміщення благ. Зона ефективного заміщення. Обмеження та виключення. Бюджетна лінія, її формула та графічне зображення. Ламана бюджетна лінія. Зсув бюджетної лінії. Вплив зміни доходу споживача на розташування бюджетної лінії та процес споживання. Рівновага (оптимум) споживача з точки зору ординалістської теорії поведінки споживача. Економічне обґрунтування та графічне зображення оптимуму споживача як моделі раціонального споживчого вибору.

Тема 4. Аналіз поведінки споживача

Реакція споживача на зміни доходу та ціни. Залежність поведінки споживача від його доходу. Лінія "дохід – споживання" та побудова кривих Енгеля. Закони Енгеля. Побудова лінії "дохід – споживання". "Лінія життя" для різних верст населення та різних вікових груп. Лінія "ціна – споживання" та побудова кривої індивідуального попиту. Фактори впливу на вибір споживача. Утворення "надлишку споживача" в результаті перевищення корисності товарів над ціною. Приріст "надлишку споживача" як показник зміни його добробуту. Основні фактори впливу на вибір споживача. Ефект доходу і ефект заміщення. Розкладання сукупної зміни обсягу попиту на складові: ефект доходу та ефект заміщення – основні підходи за Слуцьким та Хіксом. Парадокс Гіффена.

Тема 5. Попит, пропозиція, їх взаємовідносини

Попит і закон попиту. Графіки індивідуального та ринкового попиту. Пропозиція і закон пропозиції. Графічне відображення закону пропозиції. Цінові і нецінові детермінанти пропозиції. Стійкість ринкової рівноваги. Павутиноподібна динамічна модель досягнення рівноваги. Наслідки державного втручання у ринкову рівновагу. Еластичність попиту, фактори, які на неї впливають. Види еластичності попиту: за ціною (пряма), за доходом та перехресна еластичність. Дугова та точкова еластичність. Еластичність пропозиції, фактори, що на неї впливають. Практичне значення теорії еластичності попиту та пропозиції.

Змістовий модуль №2:

Теорія поведінки виробника

Тема 6. Мікроекономічна модель підприємства

Місце та роль підприємства у ринковій системі. Виробництво та фактори виробництва. Сутність та структура факторів виробництва. Сукупний, середній та граничний продукт. Загальний та середній доход. Прибуток як кінцевий результат діяльності підприємства. Оптимальне співвідношення ресурсів. Економічна та технологічна ефективність виробництва. Мікроекономічна модель підприємства. Поняття виробничої функції. Види виробничих

функцій. Екстенсивне та інтенсивне виробництво. Короткостроковий та довгостроковий періоди у діяльності підприємства. Виробництво з одним та двома змінними факторами виробництва. Закон спадної граничної продуктивності (віддачі) змінного фактору виробництва.

Тема 7. Варіації факторів виробництва та оптимум товаровиробника

Особливості виробничої функції на довгостроковому інтервалі. Виробництво з одним та двома змінними факторами виробництва. Ізокванта. Карта ізоквант. Зона технологічного заміщення. Гранична норма технологічного заміщення. Ізокоста: сутність, графічне та алгебраїчне зображення. Оптимум товаровиробника та його графічна інтерпретація. Виробництво у довгостроковому періоді. Поняття ефекту масштабу. Постійна, зростаюча та спадна віддача від масштабу. Крива "Шлях розвитку". Концепція мінімально ефективного розміру підприємства.

Тема 8. Витрати виробництва

Витрати, їх сутність та структура. Загальна характеристика витрат та їх класифікація. Економічний і бухгалтерський підхід до визначення витрат виробництва. Витрати виробництва у короткостроковому періоді. Постійні, змінні, загальні витрати, їх графічне зображення. Середні витрати: сутність, формули, графічне зображення. Граничні витрати. Граничні доходи. Правило максимізації прибутку. Рівновага фірми у короткостроковому періоді. Витрати виробництва у довгостроковому періоді. Концепція мінімально ефективного розміру підприємства. Ефект масштабу виробництва: сутність, типи, практичне значення. Пропозиція галузі. Крива пропозиції галузі з постійними та зростаючими витратами.

Модуль 2

Змістовий модуль 3.

Теорія ринкових структур та ринків факторів виробництва

Тема 9. Ринок досконалої конкуренції

Ознаки й умови існування ринку досконалої конкуренції. Види конкуренції. Ринковий попит на продукція фірми, яка діє в умовах досконалої конкуренції. Визначення поведінки фірми в короткостроковому періоді. Правило максимізації прибутку і мінімізації збитків. Пропозиція фірми у короткостроковому періоді, її зв'язок з кривими витрат, графік галузевої пропозиції. Ефективність ринку досконалої конкуренції. Переваги та недоліки досконалої конкуренції.

Тема 10. Монопольний ринок

Характерні риси та особливості існування ринку чистої монополії. Основні види монополій. Крива попиту монополіста. Вибір монополістом ціни й обсягу виробництва. Правила максимізації прибутку і мінімізації збитків. Визначення монопольної ціни. Стратегії монополістичного ціноутворення. Цінова дискримінація: поняття, умови та види. Монополія і монопольна влада. Показники монопольної влади. Обмеження монопольної влади. Необхідність державного регулювання монополії. Рівновага фірми монополіста в довгостроковому періоді. Економічні наслідки монополізації галузі. Переваги та недоліки діяльності фірми-монополіста. Антимонопольна політика.

Тема 11. Олігополія та монополістична конкуренція

Основні ознаки олігополістичного ринку. Види олігополій: чиста та диференційована. Некооперативна і кооперативна поведінка олігополістів. Лідерство в цінах. Цінова конкуренція. Модель дуополії Курно: договірна й конкурентна рівновага.

Олігополія з погляду теорії ігор. Цінові війни. Картельні союзи. Умови та чинники формування картелю. Ефективність та соціально-економічні наслідки олігополії. Модель ринку монополістичної конкуренції, її характеристика. Диференціація виробів: форми, позитивні наслідки та загрози. Ефективність монополістичної конкуренції. Надлишкові потужності. Нецінова конкуренція, її види та наслідки для виробників та споживачів. Реклама, її роль у формуванні попиту.

Тема 12. Загальна характеристика факторних ринків

Пропозиція факторів виробництва. Попит на ресурси, як похідний. Оптимальне співвідношення ресурсів. Праця як ресурс, як фактор виробництва. Характеристика досконалого конкурентного ринку праці. Граничний вигравш виробника від найманої праці. Пропозиція праці для окремого робітника. Диференціація ставок заробітної плати. Роль профспілок. Контроль профспілок над пропозицією робочої сили.

Капітал як ресурс тривалого використання. Формування процентної ставки як рівноважної ціни капіталу. Інвестиції, їх види. Вплив процентної ставки на короткострокові інвестиційні проекти підприємців. Обґрунтування інвестиційних рішень у тривалому періоді. Міжчасове бюджетне обмеження, міжчасова рівновага.

Земля як фактор виробництва. Ринок землі: попит та пропозиція. Економічна і земельна рента. Ціна землі. Орендна плата.

Змістовий модуль 4.

Загальна рівновага та інституціональне забезпечення ефективного функціонування ринку

Тема 13. Загальна ринкова рівновага та економіка добробуту

Взаємозв'язок та взаємозалежність загальної економічної рівноваги та рівноваги на мікрорівні. Крива контрактів. Ефективність за Парето. Ефективність та справедливість. Рівень та якість життя: сутність, показники. Добробут: сутність, критерії, показники. Коробка Еджуорта.

Нерівність доходів. Крива Лоренца та коефіцієнт Джинні. Перерозподіл доходів. Вплив податків на загальну економічну рівновагу. Квазіоптимум.

Тема 14. Інституціональні аспекти ринкового господарства

Сутність економічних інститутів, їх види та роль у ринковій системі. Власність як економічна та юридична категорія.

Зовнішні ефекти. Позитивні та негативні екстерналії. Приватний сектор та зовнішні ефекти. Поняття трансакційних витрат, їх види. Теорема Коуза. Приватне вирішення проблеми зовнішніх ефектів. "Провали" (фіаско) ринку. Корегування фіаско ринку.

Суспільні блага: види та властивості. Приватні та суспільні блага. Проблема "безбілетника" та забезпечення суспільними благами. Суспільний вибір. Роль та функції держави у ринковій економіці.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		лекції	практ.	лаб.	інд.	с.р.		лекції	практ.	лаб.	інд.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
<i>Змістовий модуль 1. Теорія поведінки споживача</i>												
Тема 1. Предмет і метод мікроекономіки	10	2	2	-	-	6	10	1	-	-	-	9
Тема 2. Теорія граничної корисності та поведінки споживача	10	2	2	-	-	6	13	-	-	-	-	13
Тема 3. Ординалістська теорія поведінки споживача	10	2	2	-	-	6	10	1	-	-	-	9
Тема 4. Аналіз поведінки споживача	10	2	2	-	-	6	10	-	1	-	-	9
Тема 5. Попит, пропозиція, їх взаємодія	10	2	2	-	-	6	9	-	-	-	-	9
<i>Змістовий модуль 2. Теорія поведінки виробника</i>												
Тема 6. Мікроекономічна модель підприємства	10	2	2	-	-	6	10	1	-	-	-	9
Тема 7. Варіації факторів виробництва та оптимум товаровиробника	10	2	2	-	-	6	10	-	1	-	-	9
Тема 8. Витрати виробництва	10	2	2	-	-	6	10	-	1	-	-	9
Разом за модулем 1	80	16	16	-	-	48	82	3	3	-	-	76
Модуль 2												
<i>Змістовий модуль 3. Теорія ринкових структур та ринків факторів виробництва</i>												
Тема 9. Ринок досконалої конкуренції	11	2	2	-	-	7	12	-	1	-	-	11
Тема 10. Монопольний ринок	11	2	2	-	-	7	8	1	-	-	-	7
Тема 11. Олігополія та монополістична конкуренція	15	4	4	-	-	7	12	-	1	-	-	11
Тема 12. Ринок факторів виробництва	11	2	2	-	-	7	12	1	-	-	-	11
<i>Змістовий модуль 4. Загальна рівновага та інституціональне забезпечення ефективного функціонування ринку</i>												
Тема 13. Загальна ринкова рівновага та економіка добробуту	11	2	2	-	-	7	12	1	-	-	-	11
Тема 14. Інституціональні аспекти ринкового господарства	11	2	2	-	-	7	12	-	1	-	-	11
Разом за модулем 2	70	14	14	-	-	42	68	3	3	-	-	60
Усього годин	150	30	30	-	-	90	150	6	6	-	-	138

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Тема 1. Предмет і метод мікроекономіки	2	
2	Тема 2. Теорія граничної корисності та поведінки споживача	2	
3	Тема 3. Ординалістська теорія поведінки споживача	2	1
4	Тема 4. Аналіз поведінки споживача	2	
5	Тема 5. Попит, пропозиція, їх взаємодія	2	
6	Тема 6. Мікроекономічна модель підприємства	2	
7	Тема 7. Варіації факторів виробництва та оптимум товаровиробника	2	1
8	Тема 8. Витрати виробництва	2	1
9	Тема 9. Ринок досконалої конкуренції	2	1
10	Тема 10. Монопольний ринок	2	
11	Тема 11. Олігополія та монополістична конкуренція	4	1
12	Тема 12. Ринок факторів виробництва	2	
13	Тема 13. Загальна ринкова рівновага та економіка добробуту	2	1
14	Тема 14. Інституціональні аспекти ринкового господарства	2	
	Разом	30	6

6. Теми практичних занять

Не передбачені навчальним планом.

7. Теми лабораторних занять

Не передбачені навчальним планом.

8. Самостійна робота

№ тижня	Назва теми (год.)	Види СР	Контрольні заходи
1	Тема №1. Предмет і метод мікроекономіки (6 год.)	Ознайомитись з літературними джерелами. Провести порівняльний аналіз основних методів мікроекономіки та їхнього застосування в аналізі ринкових явищ і поведінки економічних агентів.	Тестування
2	Тема №2. Теорія граничної корисності та поведінки споживача (6 год.)	Ознайомитись з літературними джерелами. Проаналізувати моделі споживчого вибору на основі теорії граничної корисності, визначивши, як зміна цін і доходів впливає на споживчі переваги та оптимальний набір товарів.	Тестування. Вирішення задач
3	Тема №3. Ординалістська теорія поведінки	Ознайомитись з літературними джерелами. Провести аналіз переваг споживачів за допомогою побудови кривих байдужості та бюджетних ліній, визначення оптимального	Тестування. Вирішення задач

	споживача (6 год.)	вибору споживача в рамках ординалістської теорії.	
4	Тема №4. Аналіз поведінки споживача (6 год.)	Ознайомитись з літературними джерелами. Провести дослідження споживчих уподобань у вибраній ніші, проаналізувати отримані дані щодо поведінки споживачів та підготувати презентацію з висновками і рекомендаціями для маркетингової стратегії.	Тестування. Вирішення задач
5	Тема 5. Попит, пропозиція, їх взаємодія (6 год.)	Ознайомитись з літературними джерелами. Провести аналіз конкретного ринку, вивчивши фактори, що впливають на попит і пропозицію, та представити свої висновки у вигляді звіту з графіками та діаграмами, які ілюструють їхню взаємодію.	Тестування. Вирішення задач
6	Тема 6. Мікроекономічна модель підприємства (6 год.)	Ознайомитись з літературними джерелами. Розробити мікроекономічну модель підприємства, включаючи аналіз витрат, доходів, цінової політики та оптимізації виробничих процесів, на основі реальних даних або уявного кейсу.	Тестування. Вирішення задач
7	Тема 7. Варіації факторів виробництва та оптимум товаровиробника (6 год.)	Ознайомитись з літературними джерелами. Провести аналіз впливу варіацій факторів виробництва на оптимальний рівень випуску товарів, досліджуючи конкретний приклад фірми у вибраній галузі та представляючи результати у вигляді звіту з графіками та висновками.	Тестування. Вирішення задач
8	Тема №8. Витрати виробництва (6 год.)	Ознайомитись з літературними джерелами. Провести аналіз витрат на виробництво конкретного товару або послуги, вивчивши фіксовані та змінні витрати, а також визначити їхній вплив на ціну та прибутковість.	Тестування. Вирішення задач
9	Тема 9. Ринок досконалої конкуренції (7 год.)	Ознайомитись з літературними джерелами. Провести дослідження, аналізуючи реальний ринок, що характеризується досконалою конкуренцією, і підготувати звіт, у якому визначити основні особливості, фактори, що впливають на ціноутворення; приклади компаній, що функціонують у такому середовищі.	Тестування. Вирішення задач
10	Тема №10. Монопольний ринок (7 год.)	Ознайомитись з літературними джерелами. Провести аналіз реального монопольного ринку, вибравши одну компанію, дослідити її цінову політику, стратегічні рішення та вплив на споживачів, а також підготувати презентацію з висновками та рекомендаціями.	Тестування. Вирішення задач
11	Тема №11. Олігополія та монополістична конкуренція (7 год.)	Ознайомитись з літературними джерелами. Підготувати аналітичний звіт, у якому вони порівнюють характеристики олігополії та монополістичної конкуренції, використовуючи реальні приклади з ринку, а також проаналізувати їхній вплив на цінову політику та споживацький вибір.	Тестування. Вирішення задач
12	Тема №12. Ринок факторів виробництва (7 год.)	Ознайомитись з літературними джерелами. Підготувати аналіз ринку факторів виробництва, вибравши конкретний фактор (праця, земля, капітал) та досліджуючи його вплив на економіку в умовах сучасного ринку.	Тестування. Вирішення задач
13	Тема 13. Загальна ринкова рівновага та економіка добробуту (7 год.)	Ознайомитись з літературними джерелами. Підготувати дослідження, в якому потрібно проаналізувати вплив змін в умовах попиту та пропозиції на загальну ринкову рівновагу та економіку добробуту, використовуючи реальні приклади з обраного ринку.	Тестування. Вирішення задач
14	Тема 14. Інституціональні аспекти ринкового господарства (7 год.)	Ознайомитись з літературними джерелами. Підготувати аналітичний звіт, в якому потрібно дослідити вплив різних інститутів (урядових, правових, культурних) на функціонування ринку в обраній країні чи регіоні, зокрема, проаналізувати їх роль у формуванні конкурентного середовища.	Тестування. Вирішення задач

9. Індивідуальні завдання

Для студентів заочної форми навчання – контрольна робота, для денної форми навчання – реферат.

Тематика індивідуальних завдань

1. Методологія мікроекономіки: об'єкти, суб'єкти та моделі.
2. Економічні потреби, їх сутність та види.
3. Економічні інтереси та шляхи їх реалізації.
4. Домогосподарство як суб'єкт мікроекономіки.
5. Доходи домогосподарств їх структура та джерела формування.
6. Економіка домашнього господарства як базовий елемент мікроекономічного аналізу.
7. Порядок уподобань та оптимальний план домогосподарства.
8. Попит і пропозиція. Ринкова рівновага.
9. Підприємство як виробнича одиниця мікроекономіки.
11. Аналіз поведінки фірми на ринку.
12. Сильні та слабкі сторони кардиналістської теорії поведінки споживача.
13. Товар Гіффена: теоретична модель чи реальність.
14. Сильні та слабкі сторони ординалістської теорії поведінки споживача.
15. Корисність товару як чинник формування ціни.
16. Споживання і попит на конкурентному ринку.
17. Особливості попиту та пропозиції на українському ринку праці.
18. Сутність та економічна природа попиту і пропозиції.
19. Чинники впливу на попит та пропозицію в умовах формування ринкової економіки.
20. Еластичність і пристосування до ринку.
21. Вплив еластичності попиту на поведінку українських фірм.
28. Теорія рівноваги Л. Вальраса та її сутність.
29. Виробництво як процес суспільної праці.
30. Гуманізація сучасного виробництва: сутність та шляхи розвитку.
31. Основні економічні фактори виробництва.
32. Обмеженість виробничих ресурсів: проблеми вибору та пошуку альтернативних варіантів їх використання
33. Оптимальне розміщення виробничих ресурсів у галузі та економіці.
34. Індивідуальна та суспільна оптимальність у сфері виробництва
35. Витрати виробництва, їх види та характеристика.
36. Прибуток: суть та шляхи збільшення.
37. Максимізація прибутку і конкурентна пропозиція.
38. Результативність виробництва та форми виміру.
39. Використання у ціноутворенні поняття беззбитковості.
40. Зростаючий, постійний чи спадний ефект масштабу у життєвому циклі фірми.
41. Економіка невизначеності та ризик. Шляхи зниження ризику.
42. Конкуренція, її економічна природа та значення в сучасних умовах господарювання.
43. Конкуренція, її види та функції в ринковій економіці.
44. Досконала конкуренція: модель чи реальність?
45. Конкуренція та досягнення оптимуму розміщення у виробництві та обміні приватних благ.
46. Недосконалість ринку та проблеми функціонування сучасної економіки.
47. Ринкові структури в сучасних економічних умовах.
48. Взаємозв'язок ринкової структури та інноваційного процесу.
49. Цінові стратегії фірми в умовах недосконалої конкуренції. Правила ціноутворення.
50. Економічна природа монополій та типи монополій. Монополії в економіці України.

51. Форми монополістичних об'єднань та їх сутність.
52. Антимонопольна політика держави: світовий і український досвід.
53. Втрати при монополізмі: теорія і практика.
54. Роль монополій у розвитку інноваційного процесу.
55. Теорії олігополії.
56. Особливості поведінки олігополістичних фірм на Україні.
57. Ринок монополістичної конкуренції та ефективність.
58. Реклама: економічна ефективність та інтереси суспільства.
59. Земельна рента: економічна необхідність та соціальна справедливість.
60. Ринок праці: мікроекономічний аналіз.
61. Монопсонія. Граничні та середні витрати на працю для монопсонії.
62. Профспілки та зайнятість на монопсонічних ринках робочої сили.
63. Теоретичні проблеми та практика регулювання ринку праці.
64. Механізм ціноутворення на ринку факторів виробництва.
65. Ринок капіталу. Гранична норма окупності інвестицій.
66. Формування та розподіл зовнішніх ефектів в умовах транзитивної економіки.
67. Загальноекономічна ефективність та оптимальність.
68. Зовнішні ефекти як стимулюючі та стримуючі фактори розвитку ринкової економіки.
69. Вплив зовнішніх ефектів на структуру виробництва.
70. Проблеми забезпечення суспільними благами у сучасній економіці: визначення ефективного об'єму виробництва.

10. Методи навчання

Процес викладання навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів супроводжується застосуванням як активних, так і інтерактивних навчальних технологій, серед яких: лекції проблемного характеру, міні-лекції, робота в малих групах, семінари-дискусії, мозкові атаки, презентації, ознайомлювальні (початкові) ігри, метод проектної роботи, сценаріїв.

Під час викладання лекційного курсу використовуються наступні методи навчання:

- розповідь – оповідна, описова форма розкриття навчального матеріалу;
- пояснення – для розкриття сутності певного явища, закону, процесу;
- бесіда – для усвідомлення за допомогою діалогу нових явищ, понять;
- ілюстрація – для розкриття явищ і процесів через їх символічне зображення (малюнки, схеми, графіки).

На практичних заняттях застосовуються:

- дискусійне обговорення проблемних питань з використанням коучінгових методів (модель GROW, модель аналізу проблемних ситуацій S.C.O.R.E., «світове кафе» тощо);
- практична робота – використання набутих знань при розв'язанні практичних завдань;
- аналітичний метод – розкладання цілого на частини з метою вивчення їх суттєвих ознак;
- індуктивний метод – для вивчення явищ від одиничного до загального;
- дедуктивний метод – для вивчення навчального матеріалу від загального до окремого, одиничного;

Під час самостійної роботи: робота в бібліотеці, робота в Інтернеті.

11. Очікувані результати навчання з дисципліни

Програмні результати навчання	Очікувані результати навчання з дисципліни
<p>ПР3. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань у сфері маркетингу.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - володіти категоріальним апаратом та методологією дослідження; - вміння користуватися термінологією і основними прийомами мікроекономічного аналізу; - здатність визначати і характеризувати типи ринків у різних галузях економіки.
<p>ПР5. Виявляти й аналізувати ключові характеристики маркетингових систем різного рівня, а також особливості поведінки їх суб'єктів.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - вміння аналізувати особливості розвитку та становлення економічних відносин між людьми у процесі господарської діяльності; - здатність обґрунтовувати можливості застосування теоретичних моделей економічного розвитку в практичній діяльності; - уміння аналізувати взаємодію економічних суб'єктів у процесі створення матеріальних благ при обмежених ресурсах; - здатність розрізняти об'єктивні економічні залежності і принципи управління виробництвом, методи і важелі господарювання, залежно від ринкової структури; - вміння оперативно визначати стратегію підприємства у залежності від типу товару, що випускається та у залежності від ринкового середовища; - демонструвати вміння об'єктивно оцінювати позитивні і негативні зовнішні ефекти від промислової діяльності підприємства; - здатність характеризувати людський ресурс економіки країни як чинника конкурентоспроможності в умовах глобалізації.

12. Засоби оцінювання

Методика контролю і самоконтролю забезпечують перевірку рівня засвоєння учнями знань, сформованості вмінь і навичок. З цією метою використовуються методи усного, письмового, текстового, графічного, програмового контролю, практичної перевірки самоконтролю.

Для студентів денної форми навчання: усне опитування на практичних заняттях, захист домашнього завдання, тестування, аудиторне розв'язання задач, аудиторна контрольна робота.

Метод усного контролю. Використовуючи його, здобувачі вищої освіти вчаться логічно мислити, аргументувати, висловлювати свої думки, набувають досвіду обстоювати свою точку зору. Усне опитування здійснюється у певній послідовності: формулювання запитань (завдань) і вимог; підготовка здобувачів освіти до відповіді та викладу своїх знань; корекція і самоконтроль викладених знань у процесі відповіді. Для усної перевірки знань важливо

визначити, які запитання чи завдання дати учневі. За рівнем пізнавальної активності вони є репродуктивними; реконструктивними; творчими.

У навчальному процесі практикують індивідуальне, фронтальне та ущільнене (комбіноване) усне опитування

Індивідуальне опитування передбачає розгорнуту відповідь здобувача вищої освіти на оцінку. Він повинен не лише відтворити текст підручника чи розповідь викладача, а й самостійно пояснити матеріал, довести наукові положення, проілюструвати їх власними прикладами.

Метою фронтального опитування є перевірка знань, умінь і навичок одразу багатьох здобувачів вищої освіти. Його проводять переважно тоді, коли необхідно виявити рівень засвоєння знань, які слід запам'ятати, оскільки вони є підґрунтям для засвоєння певного складного матеріалу. Таке опитування стимулює активність, сприяє повторенню та систематизації знань.

Ущільнене (комбіноване) опитування дає змогу перевірити знання відразу кількох здобувачів вищої освіти: один відповідає усно, решта – за вказівкою виконує певні завдання.

Метод письмового контролю. Суть цього методу полягає у письмовій перевірці знань, умінь та навичок. Мета письмової перевірки – з'ясування ступеня оволодіння здобувачами вищої освіти вміннями і навичками з дисципліни. Водночас існує можливість визначити і якість знань – їх правильність, точність, усвідомленість, уміння застосовувати ці знання на практиці.

Позитивним аспектом письмової перевірки є можливість за короткий час перевірити знання багатьох, зберігати результати перевірки, виявити деталі й неточності у відповідях. Недоміркою є необхідність тривалого часу для перевірки робіт.

Метод тестового контролю. Передбачає він відповідь на тестові завдання за допомогою розставлення цифр, підкреслення потрібних відповідей, вставляння пропущених слів, знаходження помилок тощо. Це дає змогу за короткий час перевірити знання певного навчального матеріалу здобувачами вищої освіти всієї групи. Зручні тести і для статистичного оброблення результатів перевірки.

Метод програмованого контролю. Полягає він у висуванні до всіх здобувачів вищої освіти стандартних вимог, що забезпечується використанням однакових за кількістю і складністю контрольних завдань, запитань. При цьому аналіз відповіді, виведення і фіксація оцінки можуть здійснюватися за допомогою індивідуальних автоматизованих засобів.

Для студентів заочної форми навчання: контрольна робота.

13. Критерії оцінювання

Згідно з Положенням про організацію освітнього процесу в Національному університеті «Запорізька політехніка»*, контрольні заходи включають в себе вхідний, поточний, рубіжний (модульний, тематичний, календарний), відстрочений, підсумковий та семестровий контроль, а також комплексні контрольні роботи та ректорські контрольні роботи.

Система контролю знань здобувачів вищої освіти з дисципліни «Мікроекономіка» включає в себе поточний, рубіжний та підсумковий контроль. Також, за окремим наказом ректора, може проводитися ректорський контроль знань здобувачів вищої освіти.

Поточний контроль проводиться викладачами під час аудиторних занять. Основне завдання поточного контролю – перевірка рівня підготовки здобувачів вищої освіти до виконання конкретної роботи.

Об'єктами поточного контролю знань здобувачів вищої освіти з дисципліни «Мікроекономіка» є:

- відвідування лекційних та практичних занять;
- систематичність та активність роботи на практичних заняттях;

* Положення про організацію освітнього процесу в Національному університеті «Запорізька політехніка» / Укладачі: В. Грешта та ін. Запоріжжя: НУ «Запорізька політехніка». 2021. 41 с.

- виконання обов'язкових завдань самостійної роботи;
- виконання індивідуальних дослідницьких завдань (за вибором здобувача вищої освіти або викладача);

- участь в конференціях, конкурсах наукових робіт та інноваційних проєктів, олімпіадах.

Для здобувачів вищої освіти денного відділення поточний контроль та оцінювання знань здобувачів вищої освіти здійснюється за наступними напрямками:

- робота на лекціях (присутність на лекційних заняттях, ведення конспекту, участь в експрес-опитуванні (тестуванні); участь у навчальній дискусії) (до 5 балів за семестр);

- робота на практичних заняттях (присутність на заняттях, доповідь з презентацією за тематикою самостійного вивчення дисципліни, усне опитування, тестування, виконання практичних завдань, участь у навчальній дискусії, обговоренні ситуаційного завдання, участь у діловій грі, тощо) (до 10 балів за семестр);

Результати поточного контролю (поточна успішність) є основною інформацією під час проведення заліку та іспиту і враховуються викладачем при визначенні результатів рубіжного контролю та підсумкової оцінки з дисципліни.

Рубіжний (модульний, тематичний, календарний) контроль – це контроль знань здобувачів вищої освіти після вивчення логічно завершеної частини навчальної програми дисципліни. Проводиться у вигляді модульної контрольної роботи або за результатом поточного контролю.

Підсумковий контроль з дисципліни проводиться з метою оцінювання результатів навчання на певному освітньому ступені або на окремих його завершених етапах за 100-бальною системою.

Підсумковий контроль включає семестровий контроль та атестацію здобувача вищої освіти.

Семестровий контроль з дисципліни «Мікроекономіка» у формі іспиту в обсязі навчального матеріалу, визначеного робочою програмою навчальної дисципліни, і в терміни, встановлені робочим навчальним планом, індивідуальним навчальним планом здобувача вищої освіти. Завдання іспиту включають теоретичні питання з курсу та практичні завдання. Підсумкова оцінка із дисципліни, яка виставляється в іспитову відомість є сумою балів за різні види навчальної роботи.

Для студентів заочної форми навчання засоби оцінювання: захист контрольної роботи, підсумковий контроль у формі заліку та іспиту: теоретичні питання, основні економічні категорії та розв'язання задач.

Стратегія оцінювання	Вага, %	Термін	Критерії оцінювання
Модульна контрольна робота	50	впродовж семестру	Письмове опитування
Форми контролю знань студентів	5		Розв'язування задач
	10		Індивідуальне завдання з теми
	5		Виконання домашнього завдання
	5		Виступи на семінарах
	5		Тестування
	10		Участь у науковій конференції або олімпіаді
Складання екзамену	90–100	після модулю	відмінно
	85-89		добре
	75-84		задовільно
	70-74		
	60-69		незадовільно з можливістю повторного складання
	35-59		незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
	0-34		

Найменування завдань	Кількість балів	Загальна кількість балів
тестування рубіжного контролю	5	25
задачі рубіжного контролю	25	50
завдання, тести, розв'язок задач за поточним оцінюванням	25	25
Підсумок	x	100

Питання до іспиту з курсу «Мікроекономіка»

1. Мікроекономіка як частина економічної теорії. Методологія мікроекономіки.
2. Економічні моделі і експерименти.
3. Попит і ціна: крива попиту, функція попиту, вигаш споживача.
4. Пропозиція: крива пропозиції, функція пропозиції.
5. Рівновага попиту і пропозиції: рівноважна ціна, дефіцит і надлишки.
6. Еластичність попиту (за ціною, за доходом, перехресна) і пропозиції.
7. Корисність блага, функція корисності. Особливості споживчого попиту.
8. Крива байдужості, зона заміщення, гранична норма заміни.
9. Бюджетне обмеження, добробут споживача.
10. Взаємодоповнюваність і взаємозамінність благ, парадокс Гіффена.
11. Виробництво і фактори виробництва. Закон спадної граничної продуктивності.
12. Правило найменших витрат. Правило максимізації прибутку.
13. Ізокванта. Ізокоста. Рівновага виробника. Путь розвитку і економія від масштабу.
14. Економічна природа фірми. Основні форми бізнесових підприємств.
15. Витрати фірми: зовнішні, внутрішні, загальні, середні, граничні витрати.
16. Доходи фірми: бухгалтерський і економічний прибуток; загальний, середній і граничний доход.
17. Класифікація ринкових структур.
18. Досконала конкуренція: переваги та недоліки.
19. Чиста монополія: характерні риси. Економічна і адміністративна монополія.
20. Визначення ціни і обсягу виробництва монополії.
21. Показники монопольної влади. Монополія, що практикує дискримінацію
22. Двостороння монополія. Монопсонія.
23. Антимонопольне законодавство: світовий і український досвід.
24. Регулювання природних монополій. Переваги і недоліки монополії.
25. Монополістична конкуренція: умови виникнення.
26. Визначення ціни і обсягу виробництва монополістичної конкуренції.
27. Витрати монополістичної конкуренції. Нецінова конкуренція. Реклама.
28. Олігополія: характерні риси і причини розповсюдження.
29. Цінова війна. Дуополія. Модель Курно.
30. Олігополія з точки зору теорії ігор. „Дилема ув'язненого”
31. Ламана крива попиту.
32. Картель.
33. Цінова дискримінація.
34. Ринок праці: попит і пропозиція праці.
35. Визначення рівня заробітної платні: середній рівень, в умовах досконалої конкуренції.
36. Вибір між працею і відпочинком. Мінімальна заробітна плата.
37. Монопсонія на ринку праці.
38. Роль профспілок на конкурентному ринку.
39. Двостороння монополія на ринку праці.
40. Особливості ринку праці, диференціювання ставок заробітної плати.
41. Нерівність доходів: крива Лоренца і коефіцієнт Джині.

42. Капітал і відсоток. Інвестиції.
43. Ринок землі: попит і пропозиція. Економічна рента. Ціна землі і орендна плата.
44. Актуальні питання ринку землі в Україні.
45. Загальна рівновага та економічна ефективність.
46. Оптимальність за Парето.
47. Ринок і ціна: поняття, структура, взаємозв'язки.
48. Витрати у короткостроковому періоді.
49. Витрати у довгостроковому періоді.
50. Суспільний вибір.

Академічна доброчесність: студент повинен виконувати роботи самостійно, не допускається залучення при виконанні індивідуальних завдань, домашньої або контрольної робіт, розв'язанні задач інших здобувачів освіти. У разі виявлення ознак плагіату контрольна робота не зараховується і дисципліна не вважається зарахованою.

14. Методичне забезпечення

1. Презентації та аудіо записи за лекційними темами курсу (доступні в системі дистанційного навчання НУ «Запорізька політехніка»: <https://moodle.zp.edu.ua>).
2. Конспект лекцій з дисципліни “Мікроекономіка” для здобувачів вищої освіти за освітнім ступенем «бакалавр» денної та заочної форм навчання економічних спеціальностей/ Укл.: доц. О.В. Губарь. Запоріжжя: НУ «Запорізька Політехніка», 2022.
3. Методичні вказівки до семінарських занять з курсу «Мікроекономіка» для студентів першого освітнього рівня спеціальності 075 Маркетинг денної форми навчання/ Укл.: к.е.н. О.В. Губарь - Запоріжжя: НУЗП, 2023. - 31 с.
4. Методичні вказівки до самостійних занять з курсу «Мікроекономіка» для студентів першого освітнього рівня спеціальності 075 Маркетинг всіх форм навчання/ Укл.: к.е.н. О.В. Губарь - Запоріжжя: НУЗП, 2023. - 48 с.
5. Методичні рекомендації та завдання до виконання контрольної роботи з курсу «Мікроекономіка» для студентів економічних спеціальностей заочної форми навчання/ Укл.: к.е.н., доц. О.В. Губарь – Запоріжжя: НУ «Запорізька політехніка», 2022. – 34с.
6. Комплект завдань для проведення поточного контролю.
7. Комплект завдань для підсумкового контролю.

15. Рекомендована література

1. Базилінська О.Я., Мініна О.В. Мікроекономіка : навч. посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 348 с.
2. Задоя А.О. Мікроекономіка. Курс лекцій та вправи : навч. посіб. Київ : Знання, 2002. 211 с.
3. Мікроекономіка : підручник / В.Д. Базилевич та ін. Київ : Знання, 2008. 679 с.
4. Мікроекономіка : підручник / А.І. Ігнатюк та ін. Київ : Ліра-К, 2023. 419 с.
5. Панчишин С.М. Аналітична економія: Макроекономіка і мікроекономіка : підручник: У 2-х кн. – Кн. 2: Мікроекономіка. Київ : Знання, 2014. 390 с.
6. Попов О.Є. Мікроекономіка: навч.-практ. посібник для самост. вивчення дисц. Харків : Вид. ХНЕУ. 2013. 336 с.
7. Ходаківський Є., Якобчук В., Литвинчук І. Інструменти мікро- і макроекономіки в публічному управлінні. Київ: Ліра-К, 2021. 406 с.
8. Ястремський О., Грищенко О. Основи мікроекономіки : підручник. Київ : Знання, 2007. 582 с.

Додаткова

9. Ачкасов А. Є. Мікроекономіка: навч. посіб. Харків : ХНАМГ, 2012. 247 с.
10. Базилевич В. Мікроекономіка: Практикум: навч. посіб. Київ : Знання, 2012. 491 с.
11. Білецька Л. В. Економічна теорія: Політекономія. Мікроекономіка. Макроекономіка : навч. посібн. для студ. вищ. навч. закладів Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 688 с.
12. Косік А. Ф., Гронтковська Г.Е. Мікроекономіка. Практикум: навч. посібн. Київ : Центр навчальної літератури, 2017. 20 с.
13. Мікроекономіка : підручник / А. П. Наливайко та ін. Київ: КНЕУ, 2011. 446 с.
14. Петрушенко Ю.М. Мікроекономіка. Теорія та приклади розв'язання задач. Київ : Університетська книга, 2014. 320 с.
15. Поплавська Ж.В., Крися О.Й. Мікроекономіка: Теорія і практика управлінської економіки: навчальний посібник. Київ: Алерта. 2017. 270 с.
16. Тарасевич В.М. Економічна теорія. Мікроекономіка. Київ : Знання, 2012. 134 с.
17. Уфимцева О. Ю. Мікроекономіка. Курс лекцій: підручник. Дніпропетровськ : ПДАБА, 2012. 174 с.
18. Microeconomics / Campbell R. McConnell [et. al.] 12th Canadian ed. McGraw - Hill Ryerson., 2010, 424 p.
19. Microeconomics / Paul Krugman, Robin Wells. 5th ed. - Worth Publishers, 2017, 688 p.
20. Principles of Microeconomics/ N. Gregory Mankiw. Cengage Learning, 2017, 528 p.
21. Microeconomics/ D. Besanko, R. Braeutigam. 5th ed. – Wiley, 2013, 816 p.
22. Microeconomics/ R. Pindyck, D. Rubinfeld. 9th Ed. – Pearson, 2017, 784 p.

Інформаційні ресурси

23. Антимонопольний комітет України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.amc.gov.ua/amku/control/main/uk/index>
24. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
25. Міністерство фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mof.gov.ua/>.
26. Урядовий портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/control/>.
27. Освітній портал Coursera [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.coursera.org/learn/microeconomics>